

**UCHWAŁA NR XXX/137/2021
RADY POWIATU WIERUSZOWSKIEGO
z dnia 28 stycznia 2021r.**

w sprawie uchwalenia „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023”.

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920) w związku z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821), uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021- 2023”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Zobowiązuje się Zarząd Powiatu do corocznego przedkładania Radzie Powiatu Wieruszowskiego sprawozdania z realizacji programu, o którym mowa w §1.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Wieruszowskiego.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia .

PRZEWODNICZĄCY
Rady Powiatu

mgr Andrzej Żóraw

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2021-2023

WIERUSZÓW 2021

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Podstawy prawne programu.....	5
II. Charakterystyka i diagnoza powiatu wieruszowskiego.....	6
1. Diagnoza problemów społecznych w powiecie wieruszowskim.....	6
2. Przemoc w rodzinie problemem społecznym na terenie powiatu.....	9
3. Placówki wsparcia dziennego.....	11
4. Charakterystyka i analiza pieczy zastępczej w powiecie wieruszowskim.....	12
4.1. Rodzinna piecza zastępcza.....	13
4.2. Instytucjonalna piecza zastępcza.....	20
4.3. Usamodzielnianie wychowanków.....	23
5. Wnioski z diagnozy.....	25
III. Cele Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej.....	27
IV. Harmonogram realizacji programu.....	28
V. Limit rodzin zastępczych zawodowych.....	32
VI. Źródła finansowania.....	32
VII. Adresaci programu.....	33
VIII. Realizatorzy programu.....	33
IX. Monitoring i ewaluacja programu.....	34

*„Kiedy śmieje się dziecko, śmieje się cały świat.”
Janusz Korczak*

WSTĘP

Polityka rodzinna zajmuje szczególne miejsce w systemie polityki i pomocy społecznej. Zgodnie z art. 71 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej „państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodzin. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.” Polityka rodzinna obejmuje całokształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin i spełniania przez nie funkcji istotnych zarówno dla ich członków, jak i całego społeczeństwa.

Rodzina jest pierwszym, naturalnym środowiskiem każdego człowieka. To ona powinna wychowywać je w miłości, dawać możliwość rozwoju, rozumieć jego potrzeby, być wzorem jego postępowania. Rodzina zaspokaja najważniejsze potrzeby każdego człowieka – potrzebę miłości i bezpieczeństwa. Dlatego prawo do wychowywania w rodzinie jest jednym z podstawowych praw każdego dziecka. Gwarantuje je Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jak również ratyfikowana przez Polskę Konwencja o prawach dziecka.

Ochrona praw dziecka powinna być przedmiotem działań podejmowanych nie tylko przez rodziców i organy władzy publicznej, ale przez każdego, kto jest świadkiem sytuacji zagrażającej szeroko rozumianemu dobru dziecka.

Pieczka zastępcza jest instytucją prawa rodzinnego. Ustanawiana jest w przypadku niemożności sprawowania opieki nad dziećmi przez rodziców. Celem ustanowienia pieczy zastępczej jest zapewnienie tymczasowej opieki nad dzieckiem. W przypadku kiedy przeszkody w sprawowaniu opieki nie są tymczasowe i mają charakter trwały, rozważa się możliwość podjęcia procedury przysposobienia dziecka.

Niniejszy program stanowi zbiór integralnych działań powiatu w zakresie szeroko rozumianej pieczy zastępczej zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej na okres trzech najbliższych lat. Zawiera on diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie powiatu wieruszowskiego w latach 2017-2019 oraz służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w powiecie.

W związku z powyższym Program ten pozwoli na poprawę warunków życia dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Celem głównym Programu jest: **„Tworzenie warunków do efektywnego rozwoju pieczy zastępczej, a także pomoc sprawującym pieczę zastępczą i ich wychowankom”**, z wykorzystaniem doświadczeń wynikających z poprzedniego Programu.

Nowy Program stanowi kontynuację Programu realizowanego w latach ubiegłych tj. 2018-2020, którego głównym celem było: „Rozbudowa i wsparcie istniejącego systemu pieczy zastępczej oraz wsparcie osób usamodzielnionych opuszczających pieczę zastępczą w powiecie wieruszowskim.”

Niniejszy program jest spójny ze „**Strategią rozwiązywania problemów społecznych w powiecie wieruszowskim na lata 2021 - 2027**” oraz wpisuje się w realizację celu strategicznego A powyższego programu, mówiącego o konieczności zwiększenia wsparcia dla rodzin oraz zapewnienia odpowiedniej opieki nad rodziną.

I. Podstawy prawne Programu

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie, podejmowane są i realizowane w oparciu o następujące przepisy i dokumenty:

- 1) Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526, ze zm.);
- 2) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 ze. zm.);
- 3) Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1359);
- 4) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 920);
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 roku, poz. 1876);
- 6) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 roku, poz. 821);
- 7) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r. Nr 274, poz. 1620);
- 8) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r. Nr 292, poz. 1720).

II. Charakterystyka i diagnoza powiatu wieruszowskiego

Powiat Wieruszowski obejmuje siedem gmin: Bolesławiec, Czastary, Galewice, Lututów, Łubnice, Sokolniki, miasto i gmina Wieruszów. Obszar 577,2 km² zamieszkiwany jest przez 42.105 mieszkańców, z czego 50,5% stanowią kobiety, a 49,5% mężczyźni (GUS na dzień 31 grudnia 2019 r.). Średnio na 1km² zamieszkują 72 osoby. 61,1% mieszkańców powiatu wieruszowskiego jest w wieku produkcyjnym, 18,5% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,3% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Potencjał gospodarczy powiatu tworzy przemysł i rolnictwo.

1. Diagnoza problemów społecznych w powiecie wieruszowskim

Diagnostując środowiska rodzinne zagrożone dysfunkcją w różnych sferach życia, nie można zapomnieć o osobach korzystających z pomocy oferowanej przez ośrodki pomocy społecznej. Trzeba mieć jednak świadomość, że dane statystyczne nie są w stanie przedstawić rzeczywistych problemów osób, które często żyją na krawędzi ubóstwa lub też nie korzystają ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej z uwagi na dochód nieznacznie przekraczający kryterium dochodowe uprawniające do otrzymania pomocy. Na terenie powiatu funkcjonuje 5 Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, oraz 2 Miejsko – Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej. Liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej (OPS) w roku 2019 w porównaniu do poprzednich dwóch lat spadła. Dane te ilustruje poniższa tabela.

Tab. 1 Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z GOPS na terenie powiatu wieruszowskiego w latach 2017-2019

Rok	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba rodzin ogółem	Z tego na wsi	Liczba osób w rodzinach
2017	1227	812	609	2124
2018	1028	799	605	1933
2019	1060	759	592	1769

Źródło: Dane z GOPS i MGOPS z terenu powiatu wieruszowskiego

Poniższe dane wskazują, że główną przyczyną przyznawania pomocy przez GOPS i MGOPS na terenie powiatu jest ubóstwo rodzin, które systematycznie spada. Kolejnym powodem przyznawania pomocy jest długotrwała i ciężka choroba, gdzie w 2019 roku obserwuje się wzrost liczby świadczeń. Na kolejnym miejscu znajduje się bezrobocie, gdzie

liczba świadczeń z tego powodu z roku na rok maleje. Następnie wymienia się niepełnosprawność jako powód przyznania pomocy. Tu liczba udzielanych świadczeń utrzymuje się względnie na stałym poziomie. Obserwuje się spadek świadczeń z powodu przemocy w rodzinie i niewielki spadek z powodu alkoholizmu. Pozostałe przyczyny udzielania pomocy finansowej przez OPS na terenie powiatu w latach 2017-2019 utrzymują się na względnie stałym poziomie (tabela nr 2).

Tab.2. Powody trudnej sytuacji życiowej decydującej o przyznaniu pomocy przez GOPS i MGOPS na terenie powiatu wieruszowskiego w latach 2017-2019

Powód trudnej sytuacji życiowej	2017 Liczba rodzin- ogółem	2018 Liczba rodzin- ogółem	2019 Liczba rodzin – ogółem
ubóstwo	517	443	387
sieroctwo	-	1	-
bezdomność	12	17	15
potrzeba ochrony macierzyństwa	154	135	126
w tym wielodzietność	92	84	75
bezrobocie	282	232	201
niepełnosprawność	279	265	269
długotrwała lub ciężka choroba	409	415	416
bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	195	173	151
w tym rodziny niepełne	129	102	127
rodziny wielodzietne	46	38	30
przemoc w rodzinie	15	13	9
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	-	-	-
alkoholizm	92	100	79
narkomania	3	1	-
trudności w przystosowaniu po wyjściu z zakładu karnego	10	17	5
trudności w integracji osób ,które uzyskały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	-	-	-

zdarzenie losowe	20	7	5
sytuacja kryzysowa	6	4	2
klęska żywiołowa lub ekologiczna	15		-

Źródło: Dane z GOPS i MGOPS z terenu powiatu wieruszowskiego

Na przestrzeni ostatnich lat 2017-2019 obserwuje się spadek liczby dzieci korzystających z programu dożywiania. Łącznie w ciągu tych trzech lat z dożywiania skorzystało 1.377 dzieci z terenu powiatu wieruszowskiego. Powyższe ilustruje tabela nr 3.

Tab.3. Liczba osób z terenu powiatu wieruszowskiego, którym przyznano posiłek w latach 2017-2019

Rodzaj pomocy	2017 Liczba osób	2018	2019
Posiłek	950	624	515
w tym dla dzieci	543	449	385

Źródło: Dane z GOPS i MGOPS z terenu powiatu wieruszowskiego

Na dzień 31.12.2019 r. wszystkie gminy z terenu powiatu wieruszowskiego mają zatrudnionego asystenta rodziny. Z tabeli poniżej wynika, że liczba rodzin objętych wsparciem asystentów w poszczególnych gminach jest zróżnicowana.

Tab. 4 Liczba rodzin objętych opieką asystenta rodziny w poszczególnych gminach

Gmina	Galewice	Czastary	Łubnice	Bolesławiec	Wieruszów	Sokolniki	Lututów
Lata	Liczba Rodzin						
2017	7	7	12	7	10	11	4
2018	9	8	13	7	15	13	0
2019	9	7	14	7	12	12	1

Źródło: Dane z GOPS i MGOPS z terenu powiatu wieruszowskiego

Z informacji uzyskanych z OPS z terenu powiatu wynika, że w **siedmiu rodzinach** sytuacja jest na tyle kryzysowa, że doprowadzić może do umieszczenia dzieci w obszarze pieczy zastępczej (Wieruszów- 3, Galewice- 1, Czastary- 1, Łubnice- 2). Dodatkowo w żadnej z gmin nie ma bazy lokalowej celem utworzenia mieszkań chronionych ani też samych mieszkań, które byłyby przeznaczone dla wychowanków opuszczających rodziny zastępcze, czy też placówki opiekuńczo – wychowawcze pozbawionych możliwości powrotu do miejsca zamieszkania.

2. Przemoc w rodzinie problemem społecznym na terenie powiatu

Przemoc w rodzinie jest ważnym problemem społecznym, któremu należy zapobiegać bądź ograniczać. Różne są przejawy przemocy domowej i różne przyczyny, jednakże należy dołożyć wszelkich starań, by ofiary przemocy nie pozostały same z tym problemem, lecz mogły skorzystać z pomocy i przeciwstawić się eskalacji problemu. Obowiązkiem władz publicznych jest zapewnienie wszystkim obywatelom równego traktowania i poszanowania ich praw i wolności. W związku z powyższym, aby zapobiegać takim sytuacjom w przyszłości, opracowano tzw. Procedurę „Niebieskiej Karty”. Służy ona nie tylko rozpoznaniu przemocy, rejestracji przebiegu zdarzenia i jego skutków oraz zaplanowaniu pomocy, ale jest także wykorzystywana w postępowaniu przygotowawczym wszczynanym wobec sprawcy oraz w przypadku podejrzenia stosowania przemocy wobec dziecka. Jest to dokument stanowiący informację, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy. Dodatkowo zasady postępowania w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie reguluje ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Ilość wszczętych procedur w latach 2017 – 2019, przedstawia się następująco:

Tab. 5 Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” przez zespoły interdyscyplinarne

Rok	Liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”
2017	66
2018	65
2019	53

Źródło: Dane z GOPS i MGOPS z terenu powiatu wieruszowskiego

W roku 2019 w porównaniu do roku 2017-2018 obserwuje się spadek wszczętych procedur „Niebieskich Kart” przez zespoły interdyscyplinarne.

Punkt Interwencji Kryzysowej (PIK)

Przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie działa Punkt Interwencji Kryzysowej, w którym pełni dyżur następujący specjaliści: pracownik socjalny, prawnik oraz psycholog. Jak wynika z tabeli nr 6 najczęściej porad udziela prawnik oraz psycholog.

Tab. 6 Liczba porad w latach 2017-2019 udzielonych przez specjalistów w Punkcie Interwencji Kryzysowej

ROK	Liczba porad socjalnych	Liczba porad psychologicznych	Liczba porad prawnych	Razem
2017	60	159	146	365
2018	51	129	136	316
2019	52	133	183	368

Źródło: PCPR Wieruszów

Zakres pomocy udzielanej przez Punkt Interwencji Kryzysowej jest bardzo szeroki, co ilustruje tabela 7.

Tab. 7 Liczba porad w latach 2017-2019 udzielonych przez specjalistów w Punkcie Interwencji Kryzysowej z podziałem na problemy z jakimi zgłaszali się mieszkańcy powiatu wieruszowskiego

Porady z zakresu:	2017	2018	2019	Razem
kryzysów rodzinno- małżeńskich, separacji, rozwodów, alimentów, konfliktów i problemów rodzinnych	90	107	80	277
przemocy w rodzinie	24	10	12	46
ograniczenie władzy rodzicielskiej, ustalenie i zaprzeczenie ojcostwa, kontakty z dziećmi	43	33	84	160
trudności wychowawcze i w nauce	57	44	45	146
trudna sytuacja życiowa, problemy finansowe, zdrowotne i mieszkaniowe w tym problemy osób niepełnosprawnych	57	39	12	108
uzależnienia i współuzależnienia	9	12	4	25
problemy osobiste, zaburzenia zachowania, trudności emocjonalne, zaburzenia psychiczne, nerwice, depresje, żaloba	33	15	40	88
sprawy pracownicze	1	3	5	9
ubezwłasnowolnienia	-	-	16	16
prawne (darowizny, odszkodowania, zażalenia, podziały majątku, pomoc w sporządzeniu pism do sądu)	51	53	70	174

Źródło: PCPR Wieruszów

Z powyższych informacji wynika, że zdecydowanie najwięcej porad udzielanych jest w zakresie kryzysów rodzinno- małżeńskich, separacji, rozwodów, alimentów, konfliktów i problemów rodzinnych, jednakże w porównaniu do roku 2018 udzielanych porad w tym zakresie jest mniej. Możemy również zaobserwować bardzo duży wzrost, w roku 2019, porad

udzielonych w zakresie ograniczenia władzy rodzicielskiej, ustalenia i zaprzeczenia ojcostwa oraz kontaktów z dziećmi. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że w latach 2018-2019 liczba porad udzielonych w zakresie przemocy w rodzinie zmniejszyła się w stosunku do roku 2017. Jednakże niepokojący jest wzrost porad świadczonych z powodu problemów osobistych, zaburzeń zachowania, trudności emocjonalnych, zaburzeń psychicznych, nerwic, depresji oraz żałoby, który można zaobserwować w 2019 r.

3. Placówki wsparcia dziennego

Funkcje opiekuńczo-wychowawcze rodziny wspomagają działające w części gmin świetlice socjoterapeutyczne, opiekuńczo-terapeutyczne i profilaktyczne. Po zajęciach szkolnych dzieci mają możliwość spędzania wolnego czasu w powyższych placówkach. Świetlice ukierunkowane są na kompensację braków powstałych w procesie rozwoju.

Miasto i Gmina Wieruszów:

1. Świetlica opiekuńczo-wychowawcza – Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Lubczyna - Lubczyna 13, 98-400 Wieruszów.
2. Świetlica opiekuńczo-wychowawcza - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Wieruszowie, koło TPD w Pieczyskach, ul. Szkolna 1, 98-400 Wieruszów.
3. Świetlica opiekuńczo-wychowawcza - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Wieruszowie, koło TPD w Wyszanowie, ul. Szkolna 10, 98-400 Wieruszów.
4. Świetlica opiekuńczo – wychowawcza – Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Cieszęcin – Kowalówka, Cieszęcin 40, 98 – 400 Wieruszów.

Gmina Bolesławiec:

1. Świetlica socjoterapeutyczna w Bolesławcu, ul. Rynek 4, 98-430 Bolesławiec.
2. Świetlica socjoterapeutyczna w Chróscinie, Zespół Szkolno- Przedszkolny Chróscin 49, 98-430 Bolesławiec.
3. Świetlica socjoterapeutyczna w Mieleszynie, Zespół Szkolno- Przedszkolny Mieleszyn; Mieleszyn 141, 98-430 Bolesławiec.
4. Świetlica socjoterapeutyczna w Żdżarach, Zespół Szkolono- Przedszkolny w Żdżarach 123, 98-430 Bolesławiec.

Gmina Łubnice:

1. Świetlica wiejska w Łubnicach, ul. Gen. Sikorskiego 50, 98 – 432 Łubnice.
2. Świetlica wiejska w Dzietrzkowicach ul. Tysiąclecia 57, 98 – 432 Łubnice.
3. Świetlica wiejska w Kolonii Dzietrzkowice ul. Wojska Polskiego 28, 98 – 432 Łubnice.
4. Świetlica wiejska w Wójcinie ul. Plac Tysiąclecia 1, 98 – 432 Łubnice.

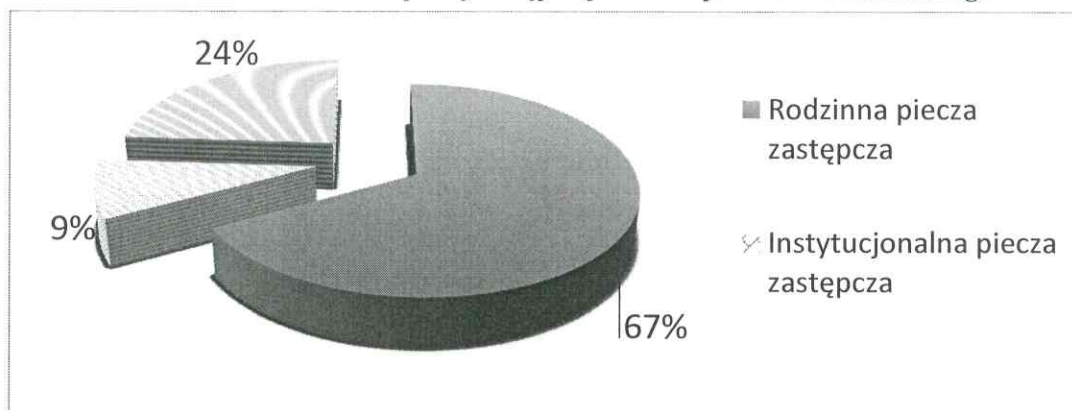
Brak placówek wsparcia dziennego na terenie gmin: Lututów, Sokolniki, Galewice i Czastary.

4. Charakterystyka i analiza pieczy zastępczej w powiecie wieruszowskim.

Zarządzeniem Starosty Wieruszowskiego nr 33/11 z dnia 25 października 2011r., które zostało zmienione Zarządzeniem Starosty Wieruszowskiego nr 32/14 z dnia 13 listopada 2014 r., Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie wyznaczone zostało na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, w którym powołano Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej, gdzie na dzień 31.12.2019 r. zatrudnieni byli w pełnym wymiarze czasu pracy następujący specjaliści: psycholog, pedagog oraz dwóch koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Na dzień 31.12.2019 r. w pieczy zastępczej przebywało 58 wychowanków z terenu powiatu z czego **24%** (14 podopiecznych) w instytucjonalnej rodzinnej pieczy zastępczej, **9%** (5 podopiecznych) w instytucjonalnej pieczy zastępczej poza powiatem, a **67%** (39 podopiecznych) w rodzinach zastępczych (w tym 6 poza powiatem), co ilustruje wykres poniżej. Ponadto 27 wychowanków z terenu innych powiatów przebywało w pieczy na terenie powiatu wieruszowskiego – 18 w rodzinach zastępczych i 9 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

Wyk. 1 Procentowe zestawienie dzieci w pieczy zastępczej z terenu powiatu wieruszowskiego

Źródło: PCPR Wieruszów

4.1. Rodzinna piecza zastępcza.

Zasadniczym celem systemu pieczy zastępczej jest zabezpieczenie potrzeb dzieci wobec rodziców, których w wyniku zaniedbań wychowawczych, przemocy psychicznej i fizycznej oraz uzależnienia, sąd zastosował ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej.

Państwo za pomocą wielu instytucji, a szczególnie rodzin zastępczych, przejmuje funkcje rodziny za osoby, które nie są w stanie prawidłowo wypełniać powierzonej im roli, zwłaszcza funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wsparcie osób podejmujących się pełnienia roli opieki zastępczej oznacza zaangażowanie wielu podmiotów, a to z kolei wymaga skoordynowania działania systemu pieczy zastępczej. Realizacja założeń programu ma na celu w szczególności promocję i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie wieruszowskim.

Działanie podejmowane przez wykwalifikowaną kadrę systemu pomocy społecznej, zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej niewątpliwie są mocną stroną w realizowaniu tego zadania.

Każde dziecko potrzebuje szczególnej ochrony i pomocy ze strony osób dorosłych i środowiska. Jedynie w sytuacji, gdy dobro dziecka w rodzinie naturalnej jest zagrożone (rodzina nie spełnia swoich funkcji, jest zbyt zdegradowana, nie daje dziecku oparcia, nie uczy radzenia sobie w życiu) wówczas opiekę nad tym dzieckiem można powierzyć innej rodzinie – rodzinie zastępczej.

Umieszczając dziecko w rodzinie zastępczej należy mieć na uwadze przede wszystkim jego podmiotowość i prawo do:

1. wychowania w rodzinie, a jeśli będzie to konieczne to poza nią czyli w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
2. powrotu do rodziny biologicznej;
3. utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami biologicznymi oraz osobami blisko spokrewnionymi, z wyjątkiem przypadków, w których sąd postanowił inaczej;
4. stabilnego środowiska wychowawczego;
5. kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
6. wsparcia w przygotowaniu do samodzielnego życia;
7. ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
8. informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
9. ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
10. poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
11. umożliwienia dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia;

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza **spokrewniona, niezawodowa, zawodowa**, w tym zawodowa pełniąca funkcję **pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna** oraz **rodzinny dom dziecka**. Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka obejmuje się na ich wniosek opieką **koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej**.

Poniższe dane przedstawiają liczbę rodzin zastępczych, jakie na przestrzeni lat 2017–2019 (stan na 31 grudnia) obsługiwane były przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie (tabela 8). W przeciągu trzech lat obserwuje się, iż największą liczbę rodzin zastępczych stanowią rodziny zastępcze spokrewnione- dziadkowie i pełnoletnie rodzeństwo dziecka. Rodziny zastępcze niezawodowe stanowią mniej liczną grupę. Większą część tych rodzin stanowią dalsi krewni dzieci, głównie ciocie, wujkowie, kuzyni. W powiecie wieruszowskim w dalszym ciągu funkcjonuje zaledwie jedna rodzina zastępcza zawodowa. Nie wszystkie osoby, które spełniają prawne warunki bycia rodziną zastępczą i przeszły kwalifikacje i szkolenia, w ostateczności z różnych powodów zostają zakwalifikowani do bycia rodzicem zastępczym. Często jednym z czynników jest niewłaściwa motywacja do bycia rodzicem zastępczym, która mylona jest z funkcją rodziny

adopcyjnej, jak również niechęć do kontaktów z rodzicami biologicznymi dziecka, na co kładzie się szczególnie nacisk podczas szkolenia.

Tabela 8. Liczba rodzin zastępczych obsługiwana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie w latach 2017 – 2019 (według stanu na dzień 31 grudnia)

Lata	Rodzaje rodzin zastępczych			Razem
	Spokrewnione	Niezawodowe	Zawodowe	
2017	23	13	1	33
2018	26	10	1	37
2019	27	9	1	37

Źródło: PCPR Wieruszów

Liczba rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych jest uzależniona od ilości osób, którzy chcą podjąć się tej trudnej roli. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie prowadzi stałą kampanię promującą rodzicielstwo zastępcze i pozyskiwanie nowych kandydatów poprzez organizowanie dni otwartych rodzicielstwa zastępczego, zamieszczania informacji na stronie internetowej oraz w prasie lokalnej, a także rozsyłania ulotek i plakatów do funkcjonujących w powiecie wieruszowskim Ośrodków Pomocy Społecznej i parafii. Ponadto Kandydaci na rodzinę zastępczą po przejściu wstępnej kwalifikacji odbywają obowiązkowe szkolenie w tym zakresie, co obrazuje tabela nr 9.

Tab. 9 Liczba kandydatów na rodziny zastępcze oraz wydatki na ich szkolenia w latach 2017 -2019

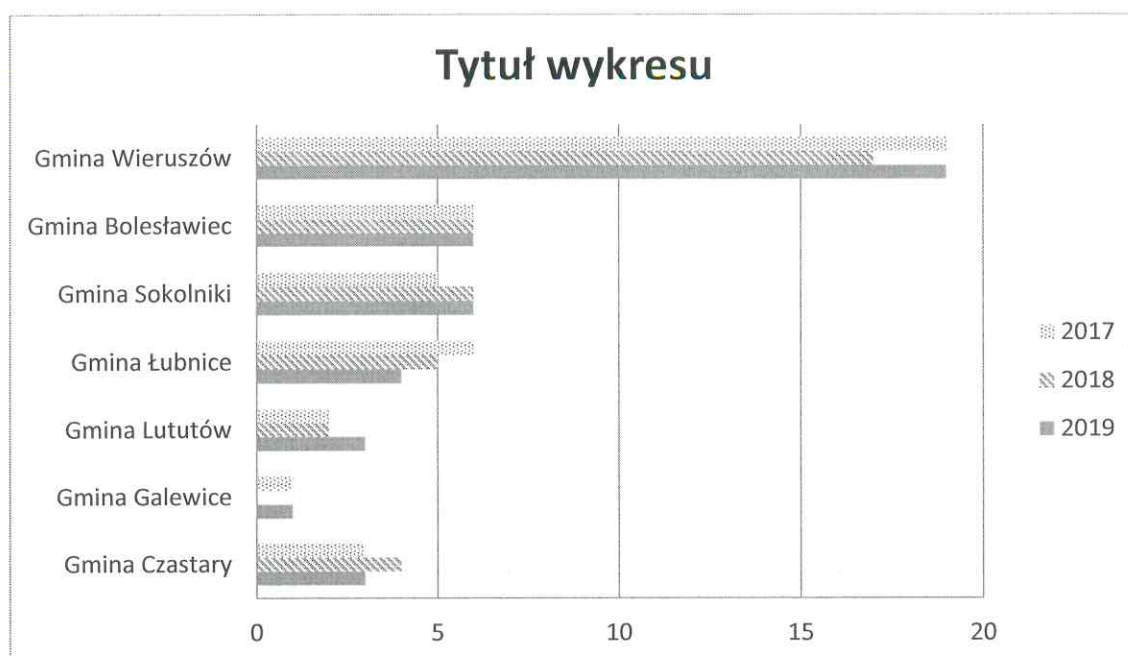
ROK	LICZBA RODZIN	KOSZT
2017	4 (2 małżeństwa)	1.339,48 zł
2018	6 (3 małżeństwa)	7.800,00 zł
2019	-	-

Źródło: PCPR Wieruszów

Nadmienić należy również, że w powiecie nie funkcjonuje żadna rodzina zawodowa pełniąca funkcję **pogotowia rodzinnego, zawodowa specjalistyczna** oraz żaden **rodzinny dom dziecka**. Powyższa sytuacja związana jest brakiem chętnych do tworzenia tego typu rodzin.

Jak ilustruje wykres nr 2 w dalszym ciągu najwięcej rodzin zastępczych przebywa na terenie miasta i gminy Wieruszów, co może być związane z największą liczbą ludności w tej gminie.

Wykres 2. Rozmieszczenie rodzin zastępczych w poszczególnych gminach w latach 2017-2019

* Podane dane stanowią sumę wszystkich rodzin zastępczych w danym roku kalendarzowym. Liczba rodzin ulega zmianie z powodu: usamodzielnień, rozwiązania rodziny zastępczej itp.

Źródło: PCPR Wieruszów

Poniżej obserwuje się, że liczba dzieci umieszczanych na terenie powiatu wieruszowskiego nieznacznie wzrasta (tabela nr 10). Najwięcej dzieci umieszczanych zostaje w rodzinach zastępczych spokrewnionych. Znaczną liczbę dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych na terenie powiatu wieruszowskiego stanowią dzieci pochodzące z terenu innych powiatów.

Na dzień 31.12.2019 roku, na terenie powiatu przebywało łącznie 51 dzieci w tym 18 podopiecznych pochodzących spoza powiatu, tj. z powiatów: Krotoszyn -1, Kluczbork - 3, Wrocław -2, Sieradz – 1, Wieluń – 5, Kępno - 3, Tarnów – 1, Łask – 1, Sucha Beskidzka – 1.

Tabela 10. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu wieruszowskiego w latach 2017-2019 (według stanu na dzień 31 grudnia)

Lata	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych			Razem
	Spokrewnione	Niezawodowe	Zawodowe	
2017	32	13	3	48
2018	34	10	3	47
2019	39	9	3	51

Źródło: PCPR Wieruszów

Tabela poniżej obrazuje, że dzieci umieszczone w pieczy zastępczej są w zdecydowanej większości w wieku szkolnym, w najbliższych latach osiągną pełnoletność i będą się usamodzielniać. Zatem niektóre rodziny zastępcze, które obecnie funkcjonują (szczególnie

rodziny spokrewnione) przestaną funkcjonować. Dużą grupę stanowią także osoby, które mają wdrożony Indywidualny Plan Usamodzielnienia.

Największą grupę dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej stanowią dzieci w przedziale wiekowym 7-13 oraz 18-25. Najmniej liczną grupę stanowią dzieci w wieku przedszkolnym i niemowlęcym, co obrazuje tabela 11.

Tab. 11 Struktura wiekowa dzieci przebywających w rodzinach zastępczych obsługiwanych przez PCPR w Wieruszowie – stan na 31.12.2019r.

	Liczba wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych w podziale na wiek:					
	od 0 do 3 lat	od 4 do 6 lat	od 7 do 13 lat	Od 14 do 17 lat	Od 18 do 25 lat	Razem
Spokrewnione	2	1	18	8	10	39
Niezawodowe	1	1	2	3	2	9
Zawodowe	0	1	0	1	1	3
Razem	3	3	20	12	13	51

Źródło: PCPR Wieruszów

Głównymi przyczynami opuszczenia przez dziecko rodziny zastępczej jest:

- powrót dziecka pod opiekę rodziców biologicznych
- przysposobienie dziecka przez rodzinę adopcyjną
- osiągnięcie przez dziecko pełnoletności i usamodzielnienie się wychowanka.

Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, iż w roku 2019 dwoje dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych powróciło do rodzin biologicznych, głównie dzięki współpracy pracowników różnych instytucji, w tym opiekunów zastępczych. Ponadto w miarę możliwości regulowana jest sytuacja prawna dzieci, dzięki czemu pozyskują one własną rodzinę. W analizowanym okresie przysposobionych zostało 3 dzieci, które dotychczas przebywały w pieczy zastępczej. Jak wynika również z tabeli poniżej siedmioro wychowanków usamodzielniało się i opuściło rodzinę zastępczą.

Tab. 12 Liczba dzieci z rodzin zastępczych, które wróciły do rodziców biologicznych, trafiły do rodzin adopcyjnych lub usamodzielniały się 2017-2019

	2017	2018	2019
Liczba dzieci, która wróciła do rodziców biologicznych	0	0	2
Liczba dzieci, które trafiły do rodzin adopcyjnych	2	0	1
Liczba dzieci, które osiągnęły pełnoletność i usamodzielniały się	5	0	2

Źródło: PCPR Wieruszów

Rodzinom zastępczym udzielane są świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka. Wysokość świadczenia uzależniona jest od typu rodziny zastępczej.

Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka- w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka- w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka- w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Wydatki gmin na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej w latach 2017-2019 przedstawiają się następująco:

Tab. 13 Wydatki gmin na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej w latach 2017-2019

Rok	Kwoty wydatków
2017	52.837,06 zł
2018	60.884,05 zł
2019	91.124,70 zł

Źródło: PCPR Wieruszów

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w latach 2017-2019 przyznawało następujące świadczenia dla rodzin zastępczych:

1. Pomoc pieniężną na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej.
2. Jednorazowe świadczenie pieniężne na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego do rodziny zastępczej dziecka.
3. Dodatek dla dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.
4. Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka.
5. Pomoc na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo.
6. Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego.

7. Dodatek wychowawczy
8. Świadczenie „Dobry Start”.

Tab. 14 Ogółem poniesione wydatki na ww. świadczenia w latach 2017 -2019

Rok	Wysokość poniesionych wydatków
2017	765.488,08 zł
2018	714.077,29 zł*
2019	722.726,77 zł*

* Kwota ze świadczeniem „Dobry Start”

Źródło: PCPR Wieruszów

Z powyższej tabeli wynika, że wydatki poniesione na świadczenia dla rodzin zastępczych w ostatnich 3 latach utrzymują się na porównywalnym poziomie.

Poniższe tabele przedstawiają wydatkowanie środków ze względu na wysokość przyznanej kwoty oraz rodzaj świadczeń dla rodzin zastępczych i wychowanków w latach 2017-2019.

Finansowanie pieczy zastępczej w latach 2017-2019.**Tab. 15 Zestawienie wydatków związanych z bieżącym utrzymaniem dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2017 -2019**

Lata	2017	2018	2019
Wydatki związane z bieżącym utrzymaniem dzieci w rodzinach zastępczych	504.463,23 zł	460.786,53 zł	468.627,90 zł

Źródło: PCPR Wieruszów

Tab. 16 Jednorazowe świadczenia pieniężne dla nowych rodzin zastępczych w latach 2017 -2019

Lata	2017	2018	2019
Liczba świadczeń	2	0	5
Kwota przyznanego świadczenia	1.950,00 zł	0 zł	6.200,00 zł

Źródło: PCPR Wieruszów

Tab. 17 Dodatek dla dziecka niepełnosprawnego przyznany w latach 2017 -2019

Lata	2017	2018	2019
Liczba świadczeń	24	34	36
Kwota przyznanego świadczenia	4.800,00 zł	6.895,52 zł	7.596,00 zł

Źródło: PCPR Wieruszów

Tab. 18 Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka w latach 2017 -2019

Lata	2017	2018	2019
Liczba świadczeń	6	3	3
Kwota przyznanego świadczenia	1.500,00 zł	600,00 zł	800,00 zł

Źródło: PCPR Wieruszów

Tab. 19 Pomoc pieniężna na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych w latach 2017 -2019

Lata	2017	2018	2019
Liczba świadczeń	0	1	0
Kwota przyznanego świadczenia	0 zł	800,00 zł	0 zł

Źródło: PCPR Wieruszów

Tab. 20 Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w latach 2017 -2019

Lata	2017	2018	2019
Liczba świadczeń	4	4	4
Kwota przyznanego świadczenia	6.564,64 zł	8.000,00 zł	7.713,23 zł

Źródło: PCPR Wieruszów

Tab. 21 Dodatek wychowawczy

Lata	2017	2018	2019
Liczba świadczeń	499	456	447
Kwota przyznanego świadczenia	246.210,21 zł	226.195,24 zł	220.089,64 zł

Źródło: PCPR Wieruszów

Tab. 22 Wydatki na dzieci umieszczane poza powiatem w rodzinach zastępczych w latach 2017 -2019

Lata	2017	2018	2019
Liczba dzieci	4	6	10
Ponoszone koszty	42.902,48 zł	55.844,12 zł	114.908,62 zł

Źródło: PCPR Wieruszów

Wydatki związane z umieszczeniem dzieci z innych powiatów w rodzinach zastępczych ponoszą powiaty, z których pochodzą dzieci przed umieszczeniem w pieczy zastępczej. Zwrot kosztów pobytu dzieci w rodzinach zastępczych na terenie powiatu wieruszowskiego regulują stosowne porozumienia.

4.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza to system pieczy zastępczej sprawowany w formach:

1) placówki opiekuńczo- wychowawczej;

2) regionalnej placówki opiekuńczo- terapeutycznej, w której umieszczane są dzieci, o indywidualnych potrzebach, w szczególności:

- legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,
- wymagające stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii,
- wymagające wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych

3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, w którym umieszczane są dzieci wymagające specjalistycznej opieki ze względu na stan zdrowia oraz w okresie oczekiwania na

przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W takim ośrodku dzieci nie mogą przebywać dłużej niż do ukończenia 1. roku życia.

Najpowszechniejszą formą instytucjonalnej pieczy zastępczej są placówki opiekuńczo-wychowawcze, których zadaniem jest:

- a) Zapewnienie dziecku całodobowej opieki i wychowania,
- b) Zaspokojenie podstawowych emocjonalnych, zdrowotnych, religijnych i społecznych potrzeb dziecka,
- c) Umożliwienie, za zgodą sądu kontaktu z rodzicami biologicznymi,
- d) Podejmowanie działań mających na celu powrót dziecka do rodziny biologicznej,
- e) Zapewnienie dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych oraz korzystania z przysługujących mu świadczeń zdrowotnych,
- f) Ścisła współpraca z instytucjami wspierającymi działania placówek opiekuńczo-wychowawczych takich jak sąd, powiatowe centrum pomocy rodzinie, rodzina, asystent rodziny i organizator rodzinnej pieczy zastępczej szczególnie w zakresie przygotowania dziecka do samodzielnego życia.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2020 r. poz. 821) placówka opiekuńczo- wychowawcza jest prowadzona jako placówka opiekuńczo- wychowawcza typu:

- 1) socjalizacyjnego- zapewniająca całodobową opiekę i wychowanie nad dziećmi powyżej 10 roku życia, których powrót do domu nie jest możliwy. W sytuacjach szczególnych do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze;
- 2) interwencyjnego- funkcjonująca w celu zapewnienia doraźnej opieki nad dzieckiem powyżej 10 roku życia w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki, pobyt w placówce tego typu nie może trwać dłużej niż 3 miesiące, w szczególnych przypadkach może zostać przedłużony do zakończenia trwającego postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w pieczy zastępczej;
- 3) specjalistyczno- terapeutycznego- której zadaniem jest opieka nad dziećmi powyżej 10. roku życia o indywidualnych potrzebach, w tym: legitymującymi się orzeczeniem o niepełnosprawności lub umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności
- 4) rodzinnego- zapewniająca opiekę dzieciom w różnym wieku, w tym dorastającym i usamodzielniającym się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu.

Na terenie powiatu wieruszowskiego funkcjonują trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego (Lubczyna, Sokolniki, Czastary). Prowadzenie placówki rodzinnej w Lubczynie, Sokolnikach i Czastarach powiat wieruszowski zlecił w drodze otwartego konkursu ofert Fundacji „HAPPY KIDS” z siedzibą w Łodzi. Na dzień 31.12.2019 r. w Rodzinnym Domu Fundacji „Happy Kids” nr 5 w Lubczynie przebywało 7 dzieci z terenu powiatu wieruszowskiego. W Rodzinnym Domu Fundacji „Happy Kids” nr 9 w Sokolnikach 8 dzieci (w tym 3 wychowanków z powiatu wieruszowskiego, 4 wychowanków z powiatu zgierskiego i 1 wychowanek z miasta Łódź). Natomiast w Rodzinnym Domu Fundacji „Happy Kids” nr 14 w Czastarach, przebywało 8 wychowanków (w tym 4 wychowanków z powiatu wieruszowskiego, 2 wychowanków z miasta Łodzi, 1 wychowanek z powiatu wieluńskiego, 1 wychowanek z miasta Skierniewice).

Tab. 23 Ogółem poniesione wydatki w latach 2017 -2019

Nazwa Placówki	LATA		
	2017	2018	2019
Rodzinny Dom Fundacji „HAPPY KIDS” Nr 5 w Lubczynie	241.031,45 zł	242.584,00 zł	244.455,04 zł
Rodzinny Dom Fundacji „HAPPY KIDS” Nr 9 w Sokolnikach	222.821,45 zł	232.284,00 zł	236.654,08 zł
Rodzinny Dom Fundacji „Happy Kids” nr 14 w Czastarach	-	118.550,13 zł*	252.987,09 zł

*Placówka w Czastarach funkcjonuje od 01.08.2018 r.

Źródło: PCPR Wieruszów

Rozmieszczenie dzieci znajdujących się w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2017 – 2019 przedstawia tabela nr 24.

Tab. 24 Liczba dzieci z terenu powiatu wieruszowskiego przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów ogółem w latach 2017-2019

Lp.	Powiat	2017 r.	2018 r.	2019 r.
1.	Wieluński	0	0	2
2.	Namysławski	3	2	2
3.	Świebodziński	0	0	1
	Ogółem	3	2	5

* Podane dane stanowią sumę wszystkich dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w ciągu całego roku kalendarzowego.

Źródło: PCPR Wieruszów

Na przestrzeni trzech ostatnich lat można zauważyć, iż ogólna liczba dzieci pochodząca z powiatu wieruszowskiego przebywająca w placówkach opiekuńczo wychowawczych na terenie innych powiatów jest zadowalająco niska. W przeciągu całego 2019 roku dzieci tych było **pięcioro**.

Tab. 25 Wydatki poniesione na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2017-2019

Lp.	Powiat	2017r.	2018 r.	2019 r.
1.	Wieluński	0,00 zł	0,00 zł	97.926,20 zł
2.	Namysławski	107 909,45 zł	97.376,22 zł	101.464,72 zł
3.	Świebodziński	0,00 zł	0,00 zł	1.668,30 zł*
	Ogółem	107.909,45 zł	97.376,22 zł	201.059,22 zł

* Małoletni przebywał w placówce 13 dni grudnia 2019 r.

Źródło: PCPR Wieruszów

4.3. Usamodzielnianie wychowanków

Przygotowanie wychowanków pieczy zastępczej do samodzielnego funkcjonowania w środowisku jest nadrzędnym zadaniem każdej rodziny zastępczej i placówki opiekuńczo-wychowawczej. W procesie usamodzielniania wychowanka uczestniczą między innymi pracownik PCPR oraz rodziny zastępcze i pracownicy placówek opiekuńczo-wychowawczych. Wychowanek samodzielnie podejmuje decyzje współtworząc plan usamodzielniania i wskazuje opiekuna usamodzielniania, a inne osoby włączone w ten proces pełnią tylko funkcje doradcze. Duże znaczenie w przebiegu procesu usamodzielniania odgrywa indywidualny program usamodzielniania. Sporządzony dokument może być modyfikowany w trakcie procesu usamodzielniania wówczas, gdy potrzeby wychowanka ulegają zmianom.

Młodzież, która osiąga pełnoletność w placówkach opiekuńczo- wychowawczych lub rodzinach zastępczych i decyduje się na opuszczenie rodziny lub placówki ma możliwość skorzystania z:

a) Pomocy na kontynuowanie nauki, wypłacanej nie dłużej niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25. roku życia, w sytuacji gdy kontynuuje naukę:

- w szkole
- w zakładzie kształcenia nauczycieli
- w uczelni
- u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego

b) Pomocy na usamodzielnienie, która może zostać wypłacona w zależności od ustaleń indywidualnego programu usamodzielnienia, nie później jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia

c) Pomocy na zagospodarowanie, wypłacanej jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia. Pomoc ta jest najczęściej przeznaczana na zakup niezbędnych urządzeń gospodarstwa domowego, mebli, sprzętów niezbędnych do podjęcia zatrudnienia

d) Uzyskania pomocy w zapewnieniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz znalezieniu zatrudnienia

e) Uzyskania pomocy prawnej i psychologicznej

Tab. 26 Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających ze wsparcia, na podstawie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia na przestrzeni trzech ostatnich lat:

Opuszczana forma pieczy zastępczej	2017		2018		2019	
	Rodzina zastępcza	Placówka opiekuńczo-wychowawcza	Rodzina zastępcza	placówka opiekuńczo-wychowawcza	Rodzina zastępcza	Placówka opiekuńczo-wychowawcza
Formy pomocy:						
pomoc na kontynuowanie nauki	10	6	9	6	4	2
jednorazowa pomoc na usamodzielnienie	4	0	4	0	4	0
jednorazowa rzeczowa pomoc na zagospodarowanie	0	0	4	0	3	1

Źródło: PCPR Wieruszów

Tab. 27 Wydatki poniesione na usamodzielnianych wychowanków korzystających ze wsparcia, na podstawie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia na przestrzeni trzech ostatnich lat:

Opuszczana forma pieczy zastępczej	2017		2018		2019	
	Rodzina zastępcza	Placówka opiekuńczo-wychowawcza	Rodzina zastępcza	placówka opiekuńczo-wychowawcza	Rodzina zastępcza	Placówka opiekuńczo-wychowawcza
Formy pomocy:						
pomoc na kontynuowanie nauki	54.508,02 zł	23.500,00 zł	42.579,48 zł	16.942,00 zł	31.367,13 zł	11.046,00 zł
jednorazowa pomoc na usamodzielnienie	19.776,00 zł	0 zł	20.479,00 zł	0 zł	13.880,00 zł	0 zł
jednorazowa rzeczowa pomoc na zagospodarowanie	0 zł	0 zł	6.077,00 zł	0 zł	4.801,00 zł	1.577,00 zł

Źródło: PCPR Wieruszów

Pomoc finansowa na kontynuowanie nauki przysługuje do 25 roku życia niezależnie od uzyskiwanego dochodu, stąd często wychowankowie kontynuują naukę w szkołach zaocznych i jednocześnie podejmują pracę zarobkową.

Jednorazowa pomoc na zagospodarowanie i usamodzielnienie przysługuje wychowankom jeśli ich dochód nie przekracza miesięcznie kwoty 1.200 zł.

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechuje często bierność, niechęć do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niska motywacja do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiający młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

5. Wnioski z diagnozy

1. Poważnym problemem w powiecie wieruszowskim jest długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Powyższe problemy negatywnie wpływają na realizowany proces wychowawczy wielu rodzin, przez co niejednokrotnie dochodzi do sytuacji kryzysowych, na skutek których istnieje ryzyko przekazania dzieci w obszar pieczy zastępczej.
2. Na terenie powiatu wieruszowskiego obecne jest zjawisko przemocy, które destrukcyjnie wpływa na relacje rodzinne. Corocznie odnotowuje się spadek

- liczby wszczynanych procedur „Niebieskie Karty”. Samo zjawisko może skutkować odbiorem dzieci i zabezpieczeniem w pieczy zastępczej.
3. W Punkcie Interwencji Kryzysowej, działającym przy PCPR, najczęściej porad udzielanych jest w zakresie kryzysów rodzinno- małżeńskich, separacji, rozwodów, alimentów, konfliktów i problemów rodzinnych. Ponadto w roku 2019 można zauważyć duży wzrost udzielonych porad w zakresie ograniczenia władzy rodzicielskiej, ustalenia i zaprzeczenia ojcostwa oraz kontaktów z dziećmi, a także problemów osobistych, zaburzeń zachowania, trudności emocjonalnych, zaburzeń psychicznych, nerwic, depresji oraz żałoby. Powyższe stanowi potencjalne zagrożenie dla rodziny, które może doprowadzić do rozpadu rodziny, niewydolności wychowawczej rodziców biologicznych oraz umieszczenia dzieci w obszarze pieczy zastępczej.
 4. W roku 2019 tylko na terenie gminy Wieruszów, Łubnice i Bolesławiec funkcjonowały placówki wsparcia dziennego. Brak ww. placówek w pozostałych 4 gminach powiatu wieruszowskiego może negatywnie wpływać na funkcjonowanie rodzin, które pozbawione są powszechnego dostępu do wsparcia w opiece i wychowaniu dziecka.
 5. W przeciągu trzech lat liczba rodzin zastępczych na terenie powiatu utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Natomiast liczba dzieci w nich umieszczonych nieznacznie wzrosła. Wzrost liczby umieszczonych dzieci wskazywać może na coraz większą skalę problemu wynikającego z niewydolności wychowawczej rodziców biologicznych.
 6. Pomimo promowania rodzicielstwa poprzez: organizowanie dni otwartych, ulotki, informacje na stronie internetowej, a także informacje w prasie lokalnej, dużym problemem w powiecie jest brak zainteresowania pełnieniem funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej.
 7. Obserwuje się znikomy procent dzieci powracających z rodzin zastępczych do rodzin naturalnych, co świadczyć może o braku chęci rodzica biologicznego do poprawy swojej trudnej sytuacji życiowej.
 8. Powiat i gmina nie są w posiadaniu mieszkań chronionych, ani też nie posiadają bazy lokalowej celem utworzenia takich mieszkań. Istotne jest podjęcie działań w kierunku uruchomienia mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej. Większość pełnoletnich osób po opuszczeniu

pieczy zastępczej nie ma możliwości powrotu do domu rodzinnego, więc boryka się z problemami mieszkaniowymi.

9. Na terenie powiatu brak jest obecnie rodzinnych domów dziecka, rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej. W powiecie wieruszowskim funkcjonuje tylko 1 rodzina zastępcza zawodowa.
10. Na terenie powiatu zaledwie 33% (19 podopiecznych) ogółu stanowią dzieci umieszczone w instytucjonalnej formie pieczy zastępczej. Większość- 67% (39 podopiecznych) przebywa w rodzinach zastępczych.
11. W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie działa zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej, w skład którego wchodzi psycholog i pedagog, a także zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy dwóch koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
12. Na terenie powiatu funkcjonują 3 placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego tj. w Lubczynie, Sokolnikach i Czastarach. Każda z tych placówek posiada miejsce dla 8 dzieci.

III. Cele Programu rozwoju pieczy zastępczej

Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 jest „Tworzenie warunków do efektywnego rozwoju pieczy zastępczej, a także pomoc sprawującym pieczę zastępczą i ich wychowankom”.

Cele szczegółowe:

1. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.
2. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia dla rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.
3. Zapewnienie pomocy i wsparcia usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej.

Cel 1***Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.*****Zadania:**

1. Promowanie rodzinnych form pieczy zastępczej.
2. Pozyskiwanie oraz kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej.

Cel 2***Zapewnienie profesjonalnego wsparcia dla rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.*****Zadania:**

1. Doskonalenie zawodowe pracowników zatrudnionych w zespole ds. pieczy zastępczej.
2. Rozwój współpracy lokalnych instytucji działających na rzecz rodziny tj. OPS, sądy i ich organy pomocnicze oraz szkoły.
3. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia w pieczy zastępczej poprzez poradnictwo specjalistyczne oraz wsparcie w rozwiązywaniu problemów.
4. Zapewnienie dzieciom z pieczy zastępczej wsparcia w celu podniesienia ich wyników w nauce.
5. Zapewnienie wsparcia dzieciom z pieczy zastępczej w radzeniu sobie z problemami emocjonalnymi oraz wsparcie ich otoczenia poprzez podniesienie kompetencji opiekuńczo - wychowawczych.
6. Zapewnienie rodzinnym i instytucjonalnym formom pieczy zastępczej przysługujących im świadczeń.

Cel 3***Zapewnienie pomocy i wsparcia usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej.*****Zadania:**

1. Zapewnienie wsparcia wychowankom pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia.

IV. Harmonogram realizacji programu

Głównym elementem Programu na poziomie realizacji jest jego **Harmonogram działań**, który uwzględnia działania jakie będą podejmowane w ramach zaplanowanych zadań, wskaźniki monitorujące (mierzące) osiągnięcie zamierzonego celu, realizatorów Programu, instytucje i organizacje współpracujące oraz koszt i termin realizacji poszczególnych zadań.

HARMONOGRAM DZIAŁAŃ
W RAMACH REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU
PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE WIERUSZOWSKIM W LATACH 2021-2023

1. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.

Lp.	Zadanie	Działanie	Wskaźniki monitorujące	Realizator	Instytucje i organizacje współpracujące	Koszt realizacji	Termin realizacji
1.	Promowanie rodzinnych form pieczy zastępczej	Rozpowszechnianie informacji w środowisku lokalnym dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej poprzez ulotki, artykuły w prasie i na str. www	- Liczba ulotek, - Liczba artykułów - Liczba plakatów	PCPR	lokalne media, strona internetowa PCPR, Kościół	ok. 3.000,00 zł rocznie	2021-2023
		Udział w Obchodach dnia rodzicielstwa zastępczego	- Liczba rodzin uczestniczących	-	Organizacje pozarządowe, RCPS	-	coroczne
2.	Pozyskiwanie oraz kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej	Prowadzenie procedury kwalifikacyjnej	- Liczba wydanych wstępnych akceptacji	PCPR	-	w ramach budżetu PCPR	2021-2023
		Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, RDD	- Liczba przeszkolonych kandydatów	PCPR	Organizacje pozarządowe Ośrodki Adopcyjne	ok. 6.000,00 zł rocznie	2021-2023
		Tworzenie nowych rodzin zastępczych	- Liczba nowo utworzonych rodzin zastępczych	PCPR	-	-	2021 - 2023

2. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia dla rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Lp.	Zadanie	Działanie	Wskaźniki monitorujące	Realizator	Instytucje i organizacje współpracujące	Koszt realizacji	Termin realizacji
1.	Doskonalenie zawodowe pracowników zatrudnionych w zespole ds. pieczy zastępczej	Podnoszenie kwalifikacji pracowników zespołu ds. pieczy zastępczej poprzez udział w szkoleniach	- Liczba odbytych szkoleń, - liczba pracowników uczestniczących w szkoleniach	PCPR	RCPS w Łodzi, organizacje pozarządowe	ok. 3.500,00 zł rocznie	2021-2023
2.	Rozwój współpracy lokalnych instytucji działających na rzecz rodziny tj. OPS, sądy i ich organy pomocnicze oraz szkoły	Współpraca poprzez wymianę informacji pomiędzy instytucjami	- Liczba wydanych opinii do sądu, - liczba informacji ze szkół	PCPR	Sąd Rejonowy, GOPS-y, MOPS, szkoły	-	2021-2023
3.	Zapewnienie profesjonalnego wsparcia w pieczy zastępczej poprzez poradnictwo specjalistyczne oraz wsparcie w rozwiązywaniu problemów	Udzielanie pomocy pedagogicznej, psychologicznej i prawnej osobom tworzącym rodziny zastępcze oraz wychowankom	- Liczba udzielonych porad psychologicznych - Liczba udzielonych porad pedagogicznych - Liczba udzielonych porad prawnych	PCPR	PIK	w ramach budżetu PCPR	2021-2023
		Prowadzenie spotkań grupy wsparcia dla rodzin zastępczych	- Liczba spotkań, - liczba uczestników	PCPR		W ramach budżetu PCPR	2021-2023
		Udział rodzin zastępczych oraz dyrektorów placówek opieki – wych. w szkoleniach podnoszących ich kompetencje opiekuńczo-wychowawcze	- Liczba szkoleń - Liczba uczestników	PCPR	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wieruszowie	w ramach budżetu PCPR	2021-2023
4.	Zapewnienie dzieciom z pieczy zastępczej wsparcia w celu podniesienia ich wyników w nauce	Udział w indywidualnych korepetycjach	- Liczba dzieci biorących udział w korepetycjach - Liczba udzielonych korepetycji	PCPR	-	ok. 60.480 zł rocznie	2021-2023
5.	Zapewnienie wsparcia dzieciom z pieczy zastępczej w radzeniu sobie z	Udział w obozie socjoterapeutycznym oraz integracyjno-terapeutycznym	- Liczba dzieci i osób z ich otoczenia biorących udział w obozach	PCPR	-	ok. 103.000 zł rocznie	2021-2023

	problemami emocjonalnymi oraz wsparcie ich otoczenia poprzez podniesienie kompetencji opiekuńczo - wychowawczych		- Liczba obozów				
6.	Zapewnienie rodzinnym i instytucjonalnym formom pieczy zastępczej przysługujących im świadczeń	Przyznawanie świadczeń dla rodzin zastępczych	- Kwota przyznanych świadczeń - Liczba przyznanych świadczeń	PCPR	-	ok. 610.000 zł rocznie	2021-2023
		Utrzymanie placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego na terenie powiatu	- Kwota przyznanej dotacji	powiat wieruszowski/ PCPR	Fundacja HAPPY KIDS W Łodzi	2021 r. – 759.206 zł 2022 r. – 778.186 zł 2023 r. – 798.139 zł	2021-2023

3. Zapewnienie pomocy i wsparcia usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej.

Lp.	Zadanie	Działanie	Wskaźniki monitorujące	Realizator	Instytucje i organizacje współpracujące	Koszt realizacji	Termin realizacji
1.	Zapewnienie wsparcia wychowankom pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia	Utworzenie mieszkania chronionego na terenie powiatu	- Liczba mieszkańców	PCPR	GOPS-y, MOPS	Na podstawie kosztorysu opracowanego w późniejszym terminie	2021-2023
		Pomoc w tworzeniu indywidualnych programów usamodzielnienia	- Liczba opracowanych programów	PCPR	-	-	2021-2023
		Wspieranie finansowe i rzeczowe dla pełnoletnich wychowanków	- Ilość udzielonej pomocy na zagospodarowanie, - Ilość udzielonej pomocy na kontynuowanie nauki - Ilość udzielonej pomocy na usamodzielnienie	PCPR	-	ok. 136.900 zł rocznie	2021-2023
		Motywowanie do aktywnego poszukiwania pracy i pomoc w zakresie przygotowania do wejścia na rynek pracy	- Liczba skierowań do PUP w Wieruszowie	PCPR	Powiatowy Urząd Pracy (PUP)	-	2021-2023

		Wsparcie w pozyskaniu mieszkań z zasobów gminy	- Liczba pozyskanych mieszkań	PCPR	Urzędy miast oraz urzędy gmin	-	2021-2023
		Udzielenie pomocy psychologicznej oraz prawnej osobom usamodzielnianym	- Liczba udzielonych porad psychologicznych - Liczba udzielonych porad prawnych	PCPR	PIK	w ramach budżetu PCPR	2021-2023

V. Limit rodzin zastępczych zawodowych

Zgodnie z art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Mając na uwadze konieczność rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, ograniczone środki finansowe oraz fakt, że powstanie kolejnej nowej rodziny zastępczej zawodowej wiąże się z ponoszeniem większych kosztów zarówno przez powiat jak i gminy, należy kierować się głównie wzrostem liczby rodzin zastępczych niezawodowych. W rodzinie zastępczej zawodowej oraz niezawodowej może być jednocześnie umieszczonych troje dzieci. Reasumując, ogólny koszt utrzymania dziecka jaki i samej rodziny jest wyższy w przypadku rodziny zastępczej zawodowej.

W związku z powyższym planuje się, że w latach 2021-2023 powstaną dwie nowe rodziny zastępcze zawodowe.

Tab. 28 Limit rodzin zastępczych zawodowych

Rok	Liczba rodzin zawodowych
2021	0
2022	1
2023	1

Źródło: PCPR Wieruszów

IV. Źródła finansowania programu

Źródłem finansowania „Powiatowego Programu Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023” są środki finansowe pochodzące z:

- budżetu powiatu wieruszowskiego
- budżetu państwa (w ramach Programów Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej)

- budżetu samorządów gminnych
- budżetu samorządów powiatowych
- ze środków samorządu wojewódzkiego
- ze środków EFS

VII. Adresaci programu

Beneficjentami Programu są:

- dzieci przebywające w pieczy zastępczej z terenu powiatu wieruszowskiego;
- rodziny zastępcze, funkcjonujące na terenie powiatu wieruszowskiego;
- usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej;
- kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej;
- placówki opiekuńczo-wychowawcze, funkcjonujące na terenie powiatu wieruszowskiego;
- rodzice biologiczni;
- społeczność lokalna.

VIII. Realizatorzy programu

Realizatorem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023 jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie przy współpracy z:

- koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej
- asystentami rodzinnymi
- pracownikami socjalnymi
- rodzinami zastępczymi
- placówkami opiekuńczo-wychowawczymi
- Sądami Rejonowymi
- Komendą Powiatową Policji w Wieruszowie
- Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej
- Urzędami Gmin
- Starostwem Powiatowym w Wieruszowie
- Powiatowym Urzędem Pracy (PUP) w Wieruszowie
- organizacjami pozarządowymi
- Regionalnym Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
- Punktem Interwencji Kryzysowej
- Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Wieruszowie
- Szkołami

IX. Monitoring i ewaluacja programu

Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie jest koordynatorem „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023”. Program ten określa perspektywy polityki prorodzinnej Powiatu w perspektywie czasowej. Podobnie jak Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, dokument ten ma charakter otwarty i elastyczny. Monitorowanie ww. Programu będzie trwało przez cały okres jego realizacji, odbywać się będzie w oparciu o wskaźniki osiągnięcia poszczególnych celów określone w Programie.

Koordynator Programu dokona oceny jego realizacji w corocznym sprawozdaniu z efektów pracy, przedkładanym Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu.

Ewaluacja dokonywana będzie na podstawie analizy wskaźników monitorujących skuteczność realizacji celów szczegółowych. Dodatkowo będzie ona miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w tworzeniu Programu na kolejne lata.